## Streszczenie

Przedmiotem rozważań rozprawy doktorskiej jest ukazanie roli organizacji pozarządowych w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce. W związku z tym, że zadania w sferze szeroko rozumianego bezpieczeństwa wykonuje wiele podmiotów, należących do wszystkich trzech sektorów działalności społeczno-gospodarczej, scharakteryzowano organy oraz jednostki administracji państwowej, rządowej i samorządu terytorialnego, ale także przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie ochrony osób i mienia, czy też prowadzących działalność detektywistyczną, wewnętrzne służby ochrony oraz służby porządkowe i informacyjne organizatorów imprez masowych. Szczegółową analizę przeprowadzono w odniesieniu do organizacji pozarządowych działających na rzecz bezpieczeństwa obywatelskiego. Przedstawiono również znaczenie bezpieczeństwa i porządku publicznego dla funkcjonowania państwa oraz społeczeństwa. Kompleksowe spojrzenie na rolę i znaczenie organizacji pozarządowych w systemie bezpieczeństwa, a także porządku publicznego nie byłoby możliwe bez określenia zakresu pojęciowego organizacji społecznych i pozarządowych, działalności organizacji pozarządowych jako formy decentralizacji zadań publicznych czy też granic działalności organizacji pozarządowych w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego. Określono ponadto, czym jest współpraca i współdziałanie w sferze wykonawstwa zadań z zakresu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Przyjęte cele pracy wymagały także egzemplifikacji działalności organizacji pozarządowych w sferze najważniejszych zadań z zakresu bezpieczeństwa i obronności, a ponadto wskazania działalności pożytku publicznego i wolontariatu jako formy aktywności społecznej w sferze bezpieczeństwa i porządku. Omówiono też źródła finansowania organizacji pozarządowych i ich wpływu na rozwój aktywności organizacyjnej, wybranych modeli działalności organizacji pozarządowych na świecie oraz wpływu otoczenia społecznego i kierunków rozwoju organizacji pozarządowych w Polsce.

Rezultaty badań przedstawiono w dysertacji składającej się ze wstępu, sześciu rozdziałów podzielonych na mniejsze jednostki redakcyjne oraz zakończenia. W rozdziale pierwszym mającym charakter wprowadzający wskazano genezę i rozwój organizacji pozarządowych, a także definicje organizacji społecznych i pozarządowych, wskazując ich podobieństwa i różnicę. Ważnym elementem tego rozdziału jest również klasyfikacja organizacji pozarządowych oraz formy i metody ich działalności, a ponadto problematyka decentralizacji zadań publicznych i udziału w niej organizacji pozarządowych. Rozdział drugi obejmuje problematykę bezpieczeństwa i porządku publicznego jako jednej ze sfer działalności

organizacji pozarządowych. Poza podstawowymi definicjami bezpieczeństwa i porządku publicznego przedstawiono system podmiotów realizujących zadania z zakresu tej administracji. Szczególną uwagę zwrócono na podmioty niepubliczne oraz prywatyzację zadań publicznych w tej sferze działalności państwa. Powyższe pozwoliło na określenie granic działalności organizacji pozarządowych w sferze bezpieczeństwa oraz porządku publicznego. Rozdział trzeci dotyczy natomiast badania form i metod działalności organizacji pozarządowych w zakresie zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego. Dokonano tu egzemplifikacji wybranych sfer tej działalności, m.in. ratownictwa; ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej; bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ochrony środowiska i przyrody oraz obronności. Zwrócono także uwagę na udział organizacji pozarządowych w kształtowaniu bezpieczeństwa lokalnego. Kolejny rozdział dotyczy prowadzenia przez organizacje pozarządowe działalności pożytku publicznego oraz znaczenia wolontariatu w realizacji zadań w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego. Przedstawiono w nim pojęcie i zakres przedmiotowy działalności pożytku publicznego oraz podmioty tej działalności. Zdefiniowano także wolontariat jako podstawową formę wspierania działalności pożytku publicznego, w szczególności w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Rozdział piąty porusza natomiast zagadnienia dotyczące finansowania organizacji pozarządowych, w tym prawne możliwości pozyskiwania środków finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem środków z budżetu państwa, Unii Europejskiej, ale też środków własnych oraz ofiarności publicznej. W ostatnim rozdziale określa się natomiast perspektywy rozwojowe organizacji pozarządowych. W tej części poruszane są rozważania na temat działalności organizacji trzeciego sektora w państwach Unii Europejskiej, a także wybranych państwach na świecie. Dodatkowo przedstawiono kierunki rozwoju organizacji pozarządowych oraz wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda* usprawniające uregulowania prawne i działalność tych tak ważnych podmiotów realizujących zadania publiczne w państwie.

Analiza i interpretacja badanego materiału potwierdziły, że udział organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych jest nie do przecenienia. Dotyczy to nie tylko sfery bezpieczeństwa porządku publicznego, ale wszystkich płaszczyzn działalności społecznej. Organizacje pozarządowe są ważnym elementem budowy społeczeństwa obywatelskiego, decentralizacji państwa, rozwoju samorządności i umacniania demokracji.